

پادشاهان آریایی شاهنشاهی کوشانیان

یوچیها یا کوشانی ها که از جانب شمال وارد باکتریا شده بودند ، درحوزه های سیحون و شمال بحیره خزرو شمال بحیره سیاه زندگی داشتند .
منابع هندی یوچیها را اصلاً تخاری میخواند و بعضی از متشرقین اروپائی نیز به همین عقیده میباشند. اکثر مورخین به این باوراند که خاندان کوشانا یا سلاله پادشاهان یوچیها اصلاً تخاری بودند. (1)

این طایفه در اوایل قرن اول میلادی کمی بعد از مرگ گوندفر یا گوندفارس (پادشاه مقتدر دولت هند و اشکانی ، که در استان های شرقی آریانای بزرگ از حدود سال بیستم میلادی به بعد فرمانروایی داشت .) (2) باختر را اشغال کردند و استان کابلستان را از زیر نفوذ شاهنشاهی اشکانیان (پارتها) آریایی بیرون نمودند ، و شاهنشاهی کوشانی را در مناطق شرقی آریانای بزرگ و هندوستان شمالی ایجاد نمودند .

سلسله کوشانیان از نژاد آریایی هستند. زبان ایشان فارسی و خود را متعلق به ملیت تاجیک میدانند .

شاهنشاهی کوشانی از سالهای (78 - 376 میلادی) (3) بر قسمتی از سرزمین های آسیای مرکزی ، افغانستان امروزی و پاکستان امروزی ، مناطق شمالی هندوستان و شمال غرب چین ، حکمروایی کرده اند .

دین رسمی سلسله شاهنشاهی کوشانی دین بودایی بود . زیرا آئین بودایی نزدیک به 342 سال قبل از استقرار سلسله کوشانی (78 میلادی) در سرزمین باختریان یعنی آریانای شرقی پذیرفته شده بود .

اشوکا یکی از پادشاهان بزرگ هند از سلسله « موریای » (Maurya) پسر « بیندوس » و نوه « چندرا گوپتا » (که به احتمال زیاد از سکاها ی آریایی تبار بودند) از (264 قبل از میلاد . تا 227 قبل از میلاد) سلطنت کرده است .

او افغانستان امروز ، حوزه رود خانه سند و گنگ یعنی تمام قسمت هند امروزی را به استثنای ناحیه انتهایی جنوبی نجد دکن در تحت حکومت واحد در آورد و به پیشرفت آئین بودا سعی فراوانی نمود . در عهد اشوکا پادشاه بود که « دین بودایی » به سرزمین آریانایی شرقی وارد شد . (4)

تندیس های بودای بامیان که توسط طالبان (گروه های مسلح اسلام گرای افراطی از قبایل پشتون) در مارچ 2001 میلادی منفجر گردیده و نابود شدند ؛ و همچنان : " مسکوکات یافت شده از « گردیز » ، خزانه تپه مرجان کابل ، زیور های « عاجی » از بگرام ، معبد مکشوفه در « قول نادر » کاپیسا ، آثار مکشوفه از معابد « شترک » و « شمشیر غار » و سایر معابد و مسکوکات " (5) از یادگار دوره با عظمت فرهنگی کوشانیان و بودائیانی قبل از آن دوره بوده اند.

نخستین شاهنشاه کوشانی « کجولا کد فزس » نام داشت. او کاپیسا و کابلستان را تا رود سند با باختر و سغدیان متصل ساخت . بقول « تاریخ تاجیکان جهان » کجولا کد فزس ، میان سالهای (178 - 238 میلادی) بر سرزمین آریانای شرقی حکومت کرده است . اما بروایت غلام محمد غبار ، شروع پادشاهی « کجولا کد فزس » بسال 78 میلادی تائید گردیده است . (6)

یما کد فزس دوم ، پسر کجولا کد فزس بعد از پدر قلمروی شاهنشاهی کوشانی را وسعت داد. وزمینه های مناسبی برای رشد اقتصاد کشور و بهره بری از ممکنه های تجارت راه ابریشم را میان چین و هندو آریانای شرقی و غربی و سواحل مدیترانه و روم ، در منطقه ایجاد نمود.

ماهیت راهبردی سیاست فرهنگی دولت کوشانی - سازگارترین شیوه ای برای همگرایی فرهنگهای مختلف جهان متمدن آن زمان بود . زیرا تحقق برنامه های اقتصاد سیاسی و تأمین مسئله ثبات و امنیت حاکمیت کوشانی ها از یکسو و پیروی آنها از پذیرش اصول آزادی عقیده و ایمان از سوی دیگر ، شرایط جلب بازرگانی و تجارت آزاد را در سرزمین باختریان مساعد گردانیده بود . که بعد ها این اصول احتمال تلفیق کثرت فرهنگی ملیت های مختلف را در آریانای بزرگ مساعد ساخت .

کنیشکا (120 - 160 میلادی) بزرگترین پادشاه کوشانی است که بخاطر دستاوردهای نظامی، سیاسی و روحانی اش در تاریخ باستان سرزمین آریانا شهرت بسزای دارد. پایتخت تابستانی او در شهر بگرام وزمستانی اش در پیشاور - پاکستان امروزی قرار داشت . حدود قلمرو حکمروایی کنیشکا بین دریا های گنگ و جیحون ، واز تارم تا ایران امروزی افتاده بود.

بعد از کنیشکا جانشینان او در اشتهای تسخیر هندوستان فرورفتن و سرانجام در آن سرزمین بزرگ نابود گردیدند . بگونه مثال : واسودوا (182 - 220 میلادی) آخرین پادشاه سلسله کوشانی است که بساط خویش را در آرزوی اشغال هندوستان برچید و شهادت را پسندید . بعد از مرگ « واسودوا » قلمرو شاهنشاهی کوشانیها به شاهان کوچک محلی تقسیم گردید .

" ارد شیر بابکان (224 - 241 میلادی) نخستین شاهنشاه ساسانی آریایی پس از تسخیر سگستان و ابرشهر ، و مرو و خوارزم و بلخ قدرت خود را بر نواحی آریانای شرقی نیز بسط داد و پادشاهان کوشانی : دره کابل و پنجاب ، و توران قزدار (در جنوب کویته) و مکوران (یا مکران)، سفیرانی بحضور او فرستادند، و او را به شاهنشاهی شناختند. " (7)

دولت کوشانیها از آن پس تا دوران بهرام دوم ساسانی (276 - 293 میلادی) بار دیگر همچو دوران : شاهنشاهی مادها و شاهنشاهی هخامنشها و شاهنشاهی اشکانی ها در جنب ساختار سیاسی تشکیلات ایالاتی آریانایی بزرگ دولت ساسانیان شامل گردید . (8)

با عرض خرمات

بصیر کامجو

- 1- رجوع شود به منابع :
- تاریخ مختصر آریانا... ، نجیب الله توروایانا ، موسسه انتشارات ، بازار قصه خوانی ، سال 1379.
- تاریخ و فرهنگ ترکمن ها ، محمد صالح راسخ یلدرم ، کتابخانه سبا، سال 1382 .
- تحقیقات باستانشناسی در شمال شرق افغانستان ، محقق کتابخان فیضی، اکادمی علوم افغانستان ، چاپ مطبوعه بهیر ، سال 1383 .
- باستانشناسی افغانستان ، دکتر اکتم بابایوف و دیگران ، دانشگاه کابل، سال 1361.
- 2 - ایران در زمان ساسانیان ، ترجمه رشید یاسمی ، جلد 2 .
- ایران باستان، پیرنیا، جلد 3 ، ص 2263 .
- سکه‌هایی به نام این شهریار در سیستان و هرات و قندهار و حتی در پنجاب پیدا شده است. بنا بر یک داستان هندی، سن‌توماس یکی از حواریون مسیح بوده است، که در زمان گوندفر در سال 29 میلادی به هند مسافرت کرده.
- 3 - تاریخ تاجیکان جهان ، منصور بابیه خان ، سال 2004 میلادی ، بزبان روسی ، ص 31 .
- 4 - فرهنگ فارسی ، دکتر محمد معین ، جلد 5 ، ص 153 .
- 5- افغانستان در مسیر تاریخ ، غلام محمد غبار ، سال نشر 1346 ، ص 51 .
- 6 - افغانستان در مسیر تاریخ ، غلام محمد غبار ، سال نشر 1346 ، ص 50 .
- 7 - رجوع شود به (mandegar.tarikhema.ir/اردشیر-یکم-بابکان -)
- 8 - ایران در زمان ساسانیان، کریستن سن، آرتور ، ترجمه رشید یاسمی ، تهران : انتشارات امیر کبیر، 1367 .
- تاجیکان ، تاریخ قدیم ، قرون وسطا، و دوره نوین ، غفوروف، باباجان ، دوشنبه : مؤسسه انتشاراتی عرفان، لیتوگرافی چاپ و صحافی، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، 1377 .